

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусенко Д. В. Історико-правові аспекти становлення та розвитку принципу доступності правосуддя. *New Ukrainian Law*. 2021. № 6. С. 48-54. URL: <http://www.newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/156/140> (дата звернення: 27.08.2024).
2. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії: Монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 211 с.
3. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. К: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 261 с.
4. Куфтирєв П. В. Правові системи давніх держав Месопотамії як джерела для формування концептів доказового права. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. URL http://pjuv.nuoua.od.ua/v1_2018/5.pdf (дата звернення: 27.08.2024).

Мартиненко Катерина,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Київський національний університет

технологій та дизайну (м. Київ).

Науковий керівник – доцентка Коваль О.М.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Досудове провадження є невід'ємною частиною кримінального процесу, що має вирішальне значення для забезпечення справедливості та законності в кримінальних справах. Воно охоплює всі дії, що здійснюються від моменту виявлення злочину до передачі матеріалів до суду або закриття справи. Це початковий етап, на якому збираються докази, проводяться слідчі дії та ухвалюються процесуальні рішення щодо обвинувачення або звільнення від відповідальності.

Однією з ключових функцій досудового провадження є захист прав усіх учасників процесу. Особлива увага приділяється дотриманню прав підозрюваних та обвинувачених, які вважаються невинними, доки їхня вина не буде доведена в суді. Водночас захист прав потерпілих від злочину також є важливою складовою досудового розслідування.

Процес досудового провадження базується на принципах справедливості, об'єктивності та неупередженості. Органи розслідування зобов'язані діяти відповідно до закону, забезпечуючи оперативність і повноту розслідування, щоб не допустити порушень прав людини та ухилень від правосуддя. Цей етап є підґрунтям для подальшого судового розгляду, тому важливо, щоб кожен процесуальний крок був виконаний з дотриманням норм закону.

Отже, досудове провадження є базовою стадією, яка визначає подальший розвиток кримінальної справи. Його значення полягає не лише в зборі доказової бази, а й у забезпеченні справедливого правосуддя та гарантуванні захисту прав усіх учасників процесу.

Досудове провадження є першим етапом кримінального процесу, який включає комплекс заходів, спрямованих на розслідування злочину, встановлення фактичних обставин, збирання доказів та визначення, чи достатньо підстав для направлення справи до суду. Цей етап розпочинається з досудового розслідування, яке є діяльністю уповноважених органів, таких як слідчі, детективи та прокурори. Основною метою досудового розслідування є з'ясування обставин правопорушення та збирання доказів. Докази можуть включати свідчення, документи, експертні висновки та інші матеріали, які допомагають встановити істину. У рамках досудового провадження може бути висунута підозра – обґрунтоване припущення про те, що певна особа вчинила злочин. Підозра може бути пред'явлена тільки у разі наявності достатніх доказів, які підтверджують причетність особи до злочину. Якщо така підозра існує, особа стає підозрюваним – це та особа,

стосовно якої було складено повідомлення про підозру або яку затримали на місці злочину.

Слідчі дії є важливим компонентом досудового провадження. Вони охоплюють процесуальні дії, які здійснюються для збирання та перевірки доказів. До слідчих дій відносяться допити свідків, обшуки, вилучення речей та документів, проведення експертиз та інші заходи, що допомагають встановити обставини справи. Оперативно-розшукова діяльність також відіграє важливу роль у досудовому провадженні. Це заходи, які здійснюються оперативними підрозділами правоохоронних органів з метою розкриття злочину та виявлення підозрюваних.

У разі необхідності застосовуються запобіжні заходи, які є обмежувальними заходами, що стосуються підозрюваного. Вони використовуються для забезпечення належної поведінки підозрюваного та недопущення його втечі від правосуддя. Запобіжні заходи можуть включати тримання під вартою, домашній арешт або заставу.

У процесі досудового провадження важливу роль відіграє прокурор – посадова особа, що здійснює нагляд за дотриманням закону під час досудового розслідування. Прокурор також підтримує обвинувачення в суді, забезпечуючи законність і справедливість процесу. Обвинувачення – це процесуальне затвердження, що певна особа вчинила злочин, з подальшим переданням справи до суду. Кримінальне провадження охоплює сукупність процесуальних дій і рішень, які здійснюються з моменту внесення інформації про злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань і до винесення судового рішення.

У разі виявлення недостатності доказів або відсутності складу злочину, досудове провадження може бути закрито. Це рішення приймається слідчим або прокурором відповідно до законодавства.

Таким чином, досудове провадження є критично важливим етапом кримінального процесу, який закладає основу для подальшого судового

розгляду. Дотримання законності, прав учасників процесу та об'єктивність розслідування є запорукою справедливого вирішення кримінальних справ.

Досудове провадження є важливим етапом кримінального процесу, на якому беруть участь різні суб'єкти, кожен з яких має свої функції та обов'язки. Знання ролі кожного з цих суб'єктів є критично важливим для розуміння процесу кримінального розслідування. Основними суб'єктами досудового провадження є слідчі, прокурори, детективи, підозрювані, обвинувачені, потерпілі, свідки та адвокати.

Слідчі – це основні учасники досудового провадження, які займаються розслідуванням злочинів. Вони виконують різноманітні слідчі дії, такі як допити, обшуки, вилучення речових доказів та проведення експертиз. Слідчі працюють над збором і фіксацією доказів, оцінюючи їхню достатність для прийняття рішення про пред'явлення обвинувачення. Вони також мають обов'язок забезпечувати дотримання прав учасників процесу, включаючи права підозрюваних і потерпілих. Прокурори виконують функцію нагляду за дотриманням законності в ході досудового провадження. Вони контролюють діяльність слідчих, забезпечуючи дотримання прав і свобод осіб, які беруть участь у розслідуванні. Прокурори мають право вносити пропозиції щодо проведення слідчих дій і визначати, чи є достатніми докази для пред'явлення обвинувачення. Крім того, вони представляють обвинувачення в суді на наступних етапах кримінального процесу. Детективи можуть бути залучені до досудового провадження в країнах із розвинутою системою кримінального розслідування. Вони зазвичай працюють під керівництвом слідчих і займаються збором доказів, опитуванням свідків, а також виконанням оперативно-розшукових заходів, маючи спеціальні повноваження для розслідування злочинів, що потребують особливого підходу. Підозрювані – це особи, щодо яких є обґрунтоване припущення про вчинення злочину. Вони мають право на захист, що включає право на адвоката, право на безкоштовну юридичну допомогу та право не свідчити проти себе. Підозрювані можуть брати участь у досудовому провадженні,

надаючи пояснення, які можуть вплинути на розслідування. Обвинувачені – це підозрювані, щодо яких було пред'явлено офіційне обвинувачення. Вони мають розширені права на захист, включаючи право на захисника та можливість оскаржувати рішення, прийняті в ході досудового провадження. Потерпілий – це особа, яка зазнала шкоди в результаті вчинення злочину. Потерпілий має право на участь у досудовому провадженні, зокрема, право на надання свідчень, подання заяв і скарг, а також отримання інформації про хід розслідування. Вони можуть також мати право на компенсацію за завдані збитки. Свідки – це особи, які мають інформацію, що стосується обставин справи. Вони можуть бути викликані для надання свідчень у ході досудового провадження. Свідки мають право на захист своїх інтересів і безпеку, оскільки їхні свідчення можуть суттєво вплинути на результати розслідування. Адвокати представляють інтереси підозрюваних та обвинувачених у досудовому провадженні. Вони мають право брати участь у всіх процесуальних діях, консультувати своїх клієнтів і захищати їхні права. Адвокати відіграють важливу роль у забезпеченні справедливості та законності процесу.

Таким чином, суб'єкти досудового провадження виконують критично важливі функції у кримінальному процесі, що забезпечує його законність, об'єктивність та справедливість. Кожен з цих учасників має свої завдання та права, які формують основу для ефективного розслідування злочинів і захисту прав усіх учасників процесу.

Досудове провадження в кримінальному процесі є важливою стадією, на якій закладаються основи справедливості та законності. Воно базується на ряді принципів, які забезпечують ефективність розслідування та дотримання прав усіх учасників процесу. Ці принципи є своєрідними настановами для правоохоронних органів і слугують гарантією того, що досудове провадження не тільки виконує свою функцію, а й відповідає вимогам суспільства.

Принцип законності є наріжним каменем досудового провадження. Всі дії, що виконуються під час розслідування, мають ґрунтуватися на чинному законодавстві. Це означає, що жодна дія не може бути здійснена без належних підстав, визначених нормативно-правовими актами. Законність забезпечує не тільки захист прав учасників процесу, але й підвищує довіру суспільства до правоохоронних органів. Не менш важливим є принцип об'єктивності. Він передбачає всебічний, об'єктивний та неупереджений розгляд усіх обставин справи. Слідчі повинні враховувати як докази, що підтверджують обвинувачення, так і ті, що можуть виправдати підозрюваного. Це забезпечує баланс у процесі розслідування і дозволяє уникнути необґрунтованих обвинувачень. Принцип гласності також має значення, оскільки він сприяє прозорості досудового провадження. Відкритість процесу підвищує довіру до правоохоронних органів і забезпечує контроль з боку суспільства. Проте, для забезпечення безпеки свідків та охорони особистих даних, деякі етапи розслідування можуть бути конфіденційними. Важливим аспектом є принцип диспозитивності, який надає учасникам процесу право ініціювати, змінювати та відмовлятися від своїх дій. Це включає право підозрюваних на захист, право потерпілих на подання заяв та свідків на надання інформації. Диспозитивність дозволяє учасникам активно взаємодіяти з процесом, що сприяє його справедливості. Забезпечення прав учасників є основним завданням досудового провадження. Принцип забезпечення прав учасників гарантує дотримання прав підозрюваних, потерпілих і свідків. Це включає право на адвоката, право на справедливий суд, а також право на конфіденційність і безпеку.

Принцип швидкості та ефективності також є критично важливим. Досудове провадження повинно завершуватися у розумні строки, що дозволяє забезпечити своєчасний захист прав підозрюваного і потерпілого. Швидкість розслідування сприяє підтриманню суспільного порядку і зменшує ризик можливих зловживань. Принцип самостійності та незалежності є запорукою об'єктивності розслідування. Слідчі та прокурори

повинні діяти незалежно від зовнішнього впливу, щоб забезпечити законність і справедливість процесу.

Нарешті, принцип всебічності та повноти розслідування підкреслює важливість детального та комплексного вивчення всіх фактів справи. Це передбачає збір усіх можливих доказів і свідчень, що дозволяє сформувати об'єктивну картину подій.

Досудове провадження є критично важливим етапом кримінального процесу, що забезпечує фундамент для подальшого розслідування і судового розгляду. Розуміння його основних принципів, суб'єктів і завдань є необхідним для забезпечення справедливості та законності в правоохоронній системі. По-перше, принципи досудового провадження, такі як законність, об'єктивність, гласність, диспозитивність, та інші, формують основу для ефективного і правомірного функціонування кримінального процесу. Дотримання цих принципів гарантує, що усі дії правоохоронних органів будуть відповідати вимогам закону і забезпечать права учасників. По-друге, участь різних суб'єктів, таких як слідчі, прокурори, підозрювані, потерпілі та свідки, є важливою для досягнення справедливого і всебічного розслідування. Кожен з цих суб'єктів виконує свої функції, що сприяє створенню збалансованої та об'єктивної правової системи. По-третє, завдання досудового провадження, такі як виявлення злочинів, збирання доказів, визначення правової кваліфікації злочинів та забезпечення прав учасників, є суттєвими для досягнення мети розслідування. Ефективне виконання цих завдань сприяє справедливому розгляду справи в суді. На завершення, досудове провадження є важливим етапом, що вимагає відповідального підходу з боку всіх учасників процесу. Дотримання принципів законності, об'єктивності та всебічності, а також активна участь усіх суб'єктів, є запорукою ефективного і справедливого кримінального процесу. Лише за умови реалізації цих принципів можливе досягнення справедливого результату у кримінальному провадженні, що, в свою чергу, сприяє

зміцненню довіри суспільства до правоохоронних органів і правової системи в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основи кримінального процесу: навчальний посібник / І.В. Жук. Харків: Право, 2021.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 23.08.2024).
3. Досудове провадження в Україні: теоретичні та практичні аспекти / А. П. Кулагін. Київ: Алерта, 2018.
4. Криміналістика: основи та методи / О.В. Лазоренко. Одеса: Фенікс, 2020.

Іван Паталаха,

*аспірант Дніпровського державного
університету внутрішніх справ, (м. Дніпро)*

Науковий керівник – професор Боняк В.О.

УКЛАДЕННЯ ВЕЛИКОЇ ХАРТІЇ ВОЛЬНОСТЕЙ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕТАП У СТАНОВЛЕННІ ІДЕЇ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ

При підготовці тез цієї доповіді автор визначив за мету аргументувати тезу про Велику Хартію Вольностей як конституційний акт договірної правотворчості, що являє собою важливий етап у становленні ідеї справедливого суду. Досягнення визначеної мети зумовило необхідність використання діалектичного методологічного підходу, а також історичного, герменевтичного та логічного методів пізнання.